

کتابخانه جامعه علمیه امیرالمؤمنین علیه السلام

با چند نفر از دوستان دانشجوی کتابداری افتخار این رو پیدا کردیم که به یک حوزه علمیه بریم و مدتی رو به سازماندهی و فهرستنویسی کتاب هایشان در کتابخانه این حوزه بگذرانیم. تجربه خوبی بود و علاوه بر پیدا کردن دوستان خوب و حتی مدتی زندگی به شیوه طلبه ها! کلی هم چیز یاد گرفتیم. مصاحبه ای هم با معاونت پژوهشی حوزه حاج آقا امیرحسن رفیعی درباره کتابخانه داشتیم که در ادامه آن را میخوانیم:

۱. درباره جامعه علمیه امیرالمؤمنین علیه السلام کمی توضیح دهید لطفا

جامعه علمیه امیرالمؤمنین علیه السلام از سال ۱۳۶۱ هجری شمسی با همت جناب آقای شیخ حسن علی کرباسی و دوستانشان تاسیس شد. تعداد طلاب هر سال از ۲۰۰ تا حدود ۳۰۰ نفر نوسان داشته است. این حوزه دارای سطح اول (پایه ۱۰ تا ۱۰) و سطح دوم میباشد. اکنون حدود ۲۵ استاد دارد. مدیریت این حوزه برعهده حاج آقا محمدرضا کرباسی (فرزند موسس حوزه) است. معاونت های آن نیز آموزش، پژوهش، تهذیب، تبلیغ و قرآن اند. این حوزه در سطح مدارس تهران جز بهترین هاست.

۲. کتابخانه حوزه از چه زمانی و چگونه شکل گرفته است؟

تاریخچه کتابخانه برمیگردد به همان تاسیس حوزه؛ با توجه به فضای خوب و بزرگی (۷۰۰۰ متر مربع مساحت) که مدرسه داشت تاسیس کتابخانه هم در دستور کار قرار گرفت. اما کتابخانه از ابتدا تا کنون فراز و نشیب های بسیاری داشته است. اداره کتابخانه هم در طول این مدت بر عهده طلبه های حوزه بوده که یکجورایی کتابدار تربیت شده خود حوزه بوده اند. این روند ادامه داشت تا سال ۹۴ که تصمیم گرفتیم یک کار ساسی و سازماندهی دقیق برای کتابخانه داشته باشیم.

اکنون کتابخانه جامعه علمیه امیرالمؤمنین در حال حاضر حدود ۲۰۰۰۰ کتاب دارد. یکی از غنی ترین کتابخانه های حوزوی در سطح استان تهران است و شامل موضوعات حوزوی و غیر حوزوی است که کتاب های ارزشمندی محسوب میشوند. هم طلبه ها و اساتید این حوزه و هم طلبه ها و اساتید سایر حوزه ها میتوانند از کتابخانه استفاده کنند. فعالیت کتابخانه زیر نظر معاونت پژوهشی حوزه است.

۳. مجموعه کتابخانه و کتاب هایش چگونه جمع آوری شده اند؟

به غیر از خرید، یک عده ای با توجه به ارتباطاتی که با حاج آقا کرباسی داشتند یکسری کتاب رو وقف کردند. بخشی از کتاب ها هم اهدای خود طلبی است که در این مدرسه درس خوانده اند و دیگر فارغ التحصیل شده اند. گاهی هم با مبادله کتاب با کتابخانه های دیگر، مجموعه مان را گردی آوری کرده ایم.

۴. آیا در مجموعه کتاب های خطی و ارزشمند هم دارید؟

با توجه به این که معمولا کتاب های حوزوی منابع دست اول زیادی دارند، قدمت زیادی هم دارند. بنابراین کتاب های قدیمی بسیاری داریم. اما کتاب های خطی مان چند مورد است.

۵. مجموعه های خاص و جداگانه ای که در کتابخانه با اسم «شروح» نگهداری میشوند چه هستند؟

چون متن دروس حوزوی عربی است و یکی از مقدمات طلاب تسلط بر زبان عرب هست، متون درسی حوزوی بعد از ۳ سال کلا عربی میشوند. لذا برای فهم این کتاب ها علاوه بر خودکتاب ها لازم است شرح آن ها هم خوانده شود. بنابراین برای فهم بیشتر و مطالعه دقیق تر بعد از کلاس درسی، ضرورت دارد یکسری کتاب با عنوان شروح که ارزشمند هم هستند و مراجعه کننده های زیادی دارند، در جای مشخص و جداگانه ای نگهداری شوند تا طلاب به سهولت به آن ها دسترسی داشته باشند و مطالعه کنند. این کتاب ها مانند کتاب های درسی می مانند و برای حوزه ها از اهمیت خاصی برخوردارند.

۶. در مدت این سال ها اداره کتابخانه، سازماندهی منابع آن و موارد مشابه چگونه پیش رفته است؟

سازماندهی کتابخانه در چند مرحله انجام شده است. گاهی بعضی طلبه ها که کمی با بحث کتابداری آشنا بودن، سازماندهی کردن در مسائلی مانند چینش کتاب ها و موضوع بندی کتاب ها و ... را انجام داده اند. کتابخانه مدتی قفسه بسته بود چون دوست داشتیم فقط کتابشناسی طلبه ها قوی بشود ولی اکنون با سیستم قفسه باز بیشتر موافق هستیم چون ایجاد انگیزه بیشتری می کند. سیستم قبلی انگیزه زیادی را برای مراجعه به کتابخانه ایجاد نمیکرد! در مورد نحوه استفاده از کتاب ها هم باید بگوییم تا الان هر طلبه ای بدون عضویت میتواند بیاید کتاب بگیرد و از قضا استفاده کند و امانت کتاب هم به صورت دستی ثبت میشده اما خوب نبود. اما بعد از فهرست نویسی برنامه ای برای ثبت نام و صدور کارت خواهیم داشت و اگر بشود می خواهیم از طلاب سراسر تهران عضویت بگیریم.

۷. چرا در حوزه ساعت های خاصی برای مطالعه تنظیم شده که طلاب باید در کتابخانه حضور داشته باشند و مطالعه کنند؟ آیا این ها جز کارهای آموزشی و پژوهشی حوزه است؟

بله، سنت های زیادی در حوزه بوده که از میان آن ها نکته ای به شدت پیگیری میشده است «مطالعه دقیق» بوده است. در واقع مطالعه از کارهای اصلیشان است. اما زنگ مطالعه در مدرسه ما به این معنی است که طلبه ها در کنار مطالعاتی که برای خودشان دارند، یک زمانی همه کارها تعطیل شود و همه باهم در فضای کتابخانه باهم مطالعه کنند. ما محدود کردیم که همان دروسی باشد که صبح آموزش دیده اند. این کار چند فایده دارد: یکی اینکه طلبه ها را تشویق به مطالعه میکند و با نگاه به یکدیگر در مطالعه گروهی این انگیزه افزون تر نیز میشود. و دیگری فضای خوبی برای کسانی ایجاد میشود که نیاز به تمرکز دارند. ما در کنار زنگ مطالعه، «زنگ مباحثه» هم داریم که برای ما حیاتی است. مباحثه باعث میشود مطالبی که از مطالعه دریافت شده، با دیگران به اشتراک گذاشته و برای رفع شبهات و یادگیری بیشتر آن ها تلاش شود. شنیده شده که در بعضی مراکز غیر حوزوی هم این مطلب در حال پیاده سازی است.

۸. چه شد که به فکر استفاده از کتابدار ها برای انجام کارهای کتابخانه و سازماندهی آن ها افتادید؟

تجربه های تلخ! اول اینکه در سال های اخیر طلبه ها و علاقه مندان به مطالعه و پژوهش، به جای مطالعه، بیشتر وقتشان رو صرف پیدا کردن خود کتاب ها میکردند و به تدریج علاقه آن ها به مطالعه و آمدن به کتابخانه کم میشد. دوم اینکه بهم ریختگی کتابخانه دلزدگی ایجاد میکرد و کم کم اهمیت کتابخانه در ذهن طلاب از بین میرفت. از طرفی هم با توجه به گسترش نرم افزارها و کتابخانه های دیجیتالی در جاهای دیگر، حس کردیم کتابخانه مان دچار عقب ماندگی شده است. همه این مسائل باعث شد که دعوت کنیم متخصصین کتابداری بیایند و کار تخصصی انجام بدهند و از نرم افزار استفاده کنند. این کارها باعث شود یافتن و مراجعه به کتاب چه از داخل حوزه چه بیرون از حوزه به صورت رایانه ای آسان شود. اینکه کتابخانه مان که یکی از غنی ترین کتابخانه های استان تهران است، احساس نیاز شد که کتابخانه باید نجات پیدا کنه و تنها راه نجات کتابخانه را هم در به کارگیری نیرو های متخصص کتابدار دیدیم! از خدا می خواهیم این کتابخانه و داشته هایمان را حفظ کند.

۹. به نظر شما تفاوت کتابخانه حوزه با سایر کتابخانه ها در چیست؟

اول تفاوتی ماهوی و محتوایی دارد. هم متخصصین فقه و اصول و ادبیات اینجا داریم که باید کتب تخصصی شان اینجا باشد و هم دوستانی داریم که مبلغ هستند و حتما باید مطالب عمومی هم بلد باشند لذا هم کتابخانه تخصصی هست هم عمومی.

یکی هم در فضای کاربردی است. کتابخانه ما چون یک نوع کتابخانه خوابگاهی هست، ساعت کتابخانه تا ۱۲ شب هم فعال است. [منظور از خوابگاهی این است که طلبه ها در حوزه زندگی میکنند. بخش عظیمی از هفته را در حوزه اند و به صورت شبانه روزی در حجره های مخصوص خود میگذرانند]. بعضی از مواقع امتحانات و پژوهش ها و زمان ارائه مقاله (هر طلبه باید مقاله ای بنویسد و به حوزه ارائه دهد) گاهی مراجعه در نیمه شب هم داشتیم. خوبی دیگر کتابخانه این است که مراجعینی که در ابتدا می آیند اگر علاقه مند به کتاب هم نباشند، چون کتابخانه دم دستشان و در محل زندگی و تحصیلشان هست، حداقل کتابشناسی یاد میگیرند و کم کم به مطالعه و کتاب هم علاقه مند میشوند.

ضمنا مساحت کتابخانه حدودا ۵۰۰ متر است و ظرفیت ۱۲۰ طلبه را دارد. گاهی تعداد طلبه ها بیشتر از حد ظرفیت است و بنابراین برای نشستن از موکت استفاده شده. همچنین از پنجره دو جداره استفاده شده است تا صداهای اطراف مزاحمتی برای کتابخانه ایجاد نکند.

۱۰. از نظر شما رابطه بین علوم کتابداری و حوزه چیست؟

اگر منظورتان این است که حوزه ها و طلبه ها با کتابداران و کتابخانه ها ارتباط داشته باشند، خب زندگی طلبگی خلاصه اش میشود در زندگی با کتاب. در واقع درکنار تحصیل و تهذیب، سرمایه یک طلبه مطالعاتش است که جز وظایف اصلی طلبه ها نیز هست.

اگر منظور این است که طلبه باید کتابداری بلد باشد یا نباشد، یک طلبه اگر کتابشناس نباشد و کتاب ها را نشناسد، در پژوهش و مطالعه موفق نخواهد شد. بنابراین برای طلبه ضروری است که کتابشناس خوبی باشد. بنظرم رشته کتابداری رشته ارزشمندی است. در عین حال باید اقرار کنیم در حوزه ها به این مسئله زیاد اهمیت داده نمیشود؛ ولی در مراکز تخصصی و پژوهشی حوزه علمیه درس ها و واحدهایی تخصصی برای کتابشناسی تدریس میشود. جدای از علم رجال، عنوانی هم به نام تراجم و شخصیت شناسی هست که به علما و زندگی شان میپردازد که خود نوعی منبع شناسی و ماخذ شناسی است. این ها جز مسائلی از کتابداری هستند که طلاب هم باید آن ها را بلد باشند.

۱۱. در پایان اگر نکته و سخن پایانی دارید بفرمایید.

از دوستان متخصص و دانشجویان کتابداری که کار فهرستنویسی را بر عهده گرفتند واقعا تشکر میکنم. افتخار می کنیم که با وجود اینکه فرهنگ کتاب و کتابخوانی مظلوم واقع شده، این دوستان در تلاش اند و برای این فرهنگ کار می کنند.

توصیه ای کلی به طلاب همه علوم چه دینی چه غیر دینی نیز دارم:

«تا آنجا که همیشه کتاب را حفظ کنید و در حفظ و گسترش فرهنگ کتاب، کتابخوانی و کتابخانه ها تلاش کنید».

مصاحبه کننده: میلاد روشنی

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده (ها):	میلاد روشنی
عنوان مقاله:	کتابخانه جامعه علمیه امیرالمؤمنین علیه السلام
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ – (عنوان لاتین: 2.0 i-Kitābdār)
دوره مجله (Vol):	۲
شماره مجله (Issue):	۲
سال (Year):	۱۳۹۵
شناسه دیجیتال (DOI):	http://lib2mag.ir/4057
لینک کوتاه:	